

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

для вступників на спеціальність **081 Право**
на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти,
для осіб, що вступають на другий курс (з нормативним терміном навчання)
за СВО «Бакалавр» на основі освітнього ступеню молодший спеціаліст,
бакалавр, спеціаліст, магістр, здобутого за іншою спеціальністю

Суми - 2017

Зміст

Пояснювальна записка

Зміст програми

Зразок тестових завдань

Критерії оцінювання відповідей

Рекомендована література

Пояснювальна записка

Програму фахового вступного випробування підготовлено відповідно до стандартів вищої освіти, що регламентують зміст освітньо-професійної програми та засобів діагностики якості підготовки бакалавра за спеціальністю «Право».

Метою програми є викладення основних вимог щодо проведення вступного екзамену в Сумському національному аграрному університеті, надання вступникам вичерпної інформації стосовно обсягу навчального матеріалу, що виноситься на фахове вступне випробування, критеріїв його оцінювання та процедури проведення.

Мета вступного екзамену - оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння освітньо-професійної програми підготовки, необхідних вступникам для опанування ними освітньо-професійних програм підготовки бакалавра за спеціальністю 081 «Право».

Завданнями фахового випробування є: оцінювання теоретичної підготовки вступників з фахових дисциплін; виявлення рівня їх аналітичних здібностей, вміння узагальнювати теоретичну інформацію; оцінювання спроможності вступників до послідовного, логічного та аргументованого викладення навчального матеріалу та власних думок; визначення здатності застосовувати набуті знання в практичній діяльності.

Програма фахового вступного екзамену містить зміст нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки освітньо-професійної підготовки молодшого спеціаліста. Фахове випробування включає в себе тестові завдання з Теорії держави та права.

Комплексне фахове випробування проводиться в письмовій формі, кожен варіант містить 50 тестових завдань з зазначеної дисципліни.

Загальна тривалість часу, відведеного вступникам для написання відповідей на всі питання складає 1 годину 20 хвилин.

У списку рекомендованих джерел, що додається до програми, наведено перелік спеціальної літератури.

Зміст програми

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Загальна теорія держави і права як юридична наука

Поняття та предмет теорії держави і права. Виникнення і розвиток теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Методологія теорії держави і права.

Теорія держави і права як учбова дисципліна. Місце теорії держави і права у системі суспільних, гуманітарних наук та її функції. Місце теорії держави і права у системі юридичних наук та її функції

Походження держави і права

Основні теорії походження держави і права. Причини і закономірності виникнення держави і права. Загальна характеристика публічної влади в первісному суспільстві. Ознаки, що відрізняють державу від первісного суспільства. Ознаки, що відрізняють норми права від норм поведінки в первісному суспільстві. Особливості походження держави і права в різних народів світу. Типологія держав.

Поняття та загальна характеристика держави. Державна влада

Загальна характеристика держави, поняття та ознаки. Державний суверенітет. Поняття, ознаки та структура державної влади. Методи здійснення державної влади. Економічна, соціальна і моральна основи державної влади. Легітимність та легальність державної влади. Сутність держави.

Функції держави

Поняття, зміст та значення функцій держави. Еволюція функцій держави. Система функцій держави, їх класифікація. Внутрішні функції держави. Зовнішні функції держави. Форми і методи здійснення функцій держави. Межі втручання держави в сферу громадянського суспільства.

Механізм держави

Поняття, значення і структура механізму держави. Апарат держави та принципи його організації. Поділ влади як правова форма організації апарату держави. Інститут держави: поняття і види. Поняття та ознаки державних органів. Види державних органів. Органи держави та самоврядування: їх співвідношення.

Форма держави

Поняття форми держави та її складові частини. Форма державного правління та її види. Монархія та її види. Республіка та її види. Форма державного устрою. Унітарна держава. Складна форма державного устрою. Державно-правовий режим.

Демократична, правова, соціальна держава та громадянське суспільство

Поняття, принципи демократії. Виникнення і розвиток вчення про правову державу. Поняття, ознаки та принципи правової держави. Загальна

характеристика соціальної держави. Громадянське суспільство: поняття та структура.

Загальне вчення про праворозуміння

Загальні засади праворозуміння як категорії юридичної науки. Поняття та типи концепцій праворозуміння. Природно-правова концепція праворозуміння. Позитивістська концепція праворозуміння. Нормативізм. Соціологічна концепція праворозуміння. Інтегративний підхід у праворозумінні

Поняття та сутність права

Поняття і ознаки права. Об'єктивне та суб'єктивне право. Теорії походження та закономірності виникнення права. Сутність права. Функції права. Цінність права.

Соціальне призначення права.

Соціальне регулювання. Поняття, функції і види соціальних норм. Норми права. Норми моралі. Корпоративні норми. Релігійні норми. Технічні норми. Соціальна цінність і функції права. Співвідношення права з іншими соціальними нормами.

Система об'єктивного права

Поняття і структура системи об'єктивного права. Публічне та приватне право. Матеріальне та процесуальне право. Галузі права. Предмет та метод правового регулювання. Інститути права. Співвідношення національного, регіонального та міжнародного права.

Норма права. Принципи права

Поняття і ознаки норм права. Види норм права. Спеціалізовані (нетипові) та колізійні норми права. Структура норми права. Види диспозицій, гіпотез, санкцій. Форми (способи) викладу норми права у нормативно-правових актах.

Поняття та ознаки принципів права. Класифікація принципів права. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. Загальні принципи права. Галузеві та міжгалузеві принципи права. Принципи правових інститутів.

Джерела (форми) права

Поняття форми права. Джерела (форми) права та їх класифікація.

Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативно-правовий договір. Нормативно-правовий акт.

Правова доктрина. Науково-практичні коментарі до законодавства. Релігійно-правова норма. Релігійно-правовий текст як основна форма права в правових систем релігійного типу.

Нормативно-правовий акт як форма права

Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів. Конституція держави - основа правової системи.

Дія нормативно-правових актів у часі, просторі й за колом осіб. Чинність нормативно-правових актів. Набрання, припинення та зупинення дії нормативно-правового акта.

Поняття системи законодавства. Структура системи законодавства. Вертикальна (субординаційна), горизонтальна (галузева) та федеративна система законодавства.

Правотворчість

Правоутворення. Правотворчість: поняття, принципи і види. Безпосередня та опосередкована правотворчість. Стадії правотворчого процесу.

Юридична техніка. Правотворча, правоінтерпретаційна та правозастосовна. юридична техніка.

Система законодавства, систематизація законодавства.

Систематизація законодавства. Кодифікація, інкорпорація, консолідація, звід. Облік законодавства. Сучасна кодифікація законодавства в Україні, її основні напрямки, форми та значення у забезпеченні правового стану суспільства і держави.

Тлумачення норм права

Поняття і необхідність тлумачення права. Сутність тлумачення-з'ясування, тлумачення-роз'яснення.

Способи тлумачення норм права: поняття та основні риси. Граматичне (філологічне, семантичне, лінгвістичне) тлумачення правових норм. Логічне, історичне, системне та наукове тлумачення правових норм.

Види тлумачення права за суб'єктами.

Акти тлумачення (інтерпретаційні акти), їх види та юридична природа.

Реалізація і застосування норм права

Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. Основні форми безпосередньої реалізації права. Використання норм права. Виконання приписів норм права. Дотримання норм права. Засоби забезпечення належної реалізації права.

Застосування норм права як особлива форма його реалізації.

Правозастосовні акти: поняття та ознаки.

Правова поведінка

Поняття та структура правової поведінки. Види правової поведінки. Поняття та основні ознаки правомірної поведінки. Об'єктивна та суб'єктивна сторони правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Зловживання суб'єктивним правом. Об'єктивно протиправна поведінка.

Правові відносини

Поняття та основні ознаки правових відносин. Забезпеченість правовідносин захистом державного примусу.

Основні види правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Правоздатність, дієздатність та деліктоздатність суб'єктів правовідносин. Об'єкти правовідносин. Юридичний і фактичний зміст правовідносин.

Обставини, з настанням яких виникають, змінюються або припиняються правові відносини. Юридичні факти та їх класифікація.

Правопорушення

Загальна характеристика та ознаки правопорушення. Елементи правопорушення. Суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення. Поняття та форми вини.

Види правопорушень. Злочини, проступки (види проступків). Причини правопорушень і шляхи їх усунення.

Юридична відповідальність

Поняття і ознаки юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Стадії юридичної відповідальності. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Правова система та її структура

Поняття та ознаки правової системи суспільства. Структура правової системи суспільства. Підсистеми правової системи.

Поняття правової сім'ї. Типи (сім'ї) правових систем сучасності.

Правова система і право.

Зразок тестових завдань зі спеціальності 081 Право

1. За яким підходом право розуміється як "система ідей (понять) про загальнообов'язкові норми, права, обов'язки, заборони, природні умови їх виникнення та реалізації, порядок і форми захисту, яка є у громадській свідомості та орієнтована на моральні цінності"

1. нормативний 2. ідеологічний (аксіологічний) 3. соціологічний 4. психологічний

2. Влада в первісному суспільстві була:

1. державною; 2. політичною; 3. суспільною; 4. її не було.

3. Здебільшого гарантом дотримання соціальних норм у первісному суспільстві був :

1. повага до пращурів та богів; 2. примус суспільної влади; 3. страх перед богами; 4. вихованість членів суспільства.

4. Найдавнішою формою права є :

1. нормативний договір; 2. судовий прецедент; 3. правовий звичай; 4. закон.

5. Головна особливість виникнення держави в Стародавньому Сході полягає в:

1. боротьбі патрициїв та плебеїв; 2. завоюванні територій;
3. організації робіт під час будівництва каналів; 4. вдосконаленні рільництва.

6. Яка з теорій пояснює походження держави та права божественною волею :

1. патріархальна теорія; 2. космічна теорія; 3. теологічна теорія; 4. органічна теорія.

7. Який елемент політичної системи є головним:

1. держава; 2. трудові об'єднання; 3. партії; 4. громадські об'єднання.

8. Владними повноваженнями наділені:

1. державні підприємства; 2. державні установи; 3. партії; 4. апарат держави.

9. До правових форм здійснення функцій держави відносять:

1. організаційно-регламентуюча; 2. виконавчо-розпорядча; 3. організаційно-економічна; 4. організаційно-контрольна.

10. До якої форми здійснення функцій держави відносяться організація виховання, пропаганди, агітації :

1. управлінської; 2. правозастосовної; 3. організаційно-виховної; 4. організаційно-контрольної.

11. Визначить форму правління, якщо законодавча влада належить парламенту, а виконавча - монарху:

1. змішана республіка; 2. абсолютна монархія; 3. президентська республіка; 4. дуалістична монархія.

12. Якщо верховна влада в державі належить колегіальному органу та здійснюється ним, то це -

1. республіка; 2. абсолютна монархія; 3. імперія; 4. демократія.

13. Якщо глава держави обирається парламентом та підзвітний йому, то це -

1. парламентська республіка; 2. президентська республіка; 3. абсолютна монархія; 4. конституційна монархія.

14. Яку з перелічених форм територіального устрою можна визначити як не державу :

1. федерація; 2. унітарна держава; 3. імперія; 4. конфедерація.

15. Для якої форми територіального устрою характерні такі ознаки : єдність системи державних органів, законодавства, території, громадянства, загальнодержавної символіки, тощо:

1. федерація; 2. унітарна держава; 3. імперія; 4. конфедерація.

16. Державні організації, які безпосередньо реалізують функції та завдання держави у сфері матеріального виробництва - це :

1. державні підприємства; 2. державні установи; 3. апарат держави; 4. орган держави.

17. Державні організації, на які покладені завдання з реалізації функцій держави у сфері нематеріального виробництва -це :

1. державні підприємства; 2. державні установи; 3. апарат держави; 4. орган держави.

18. До державних підприємств відносять :

1. музеї; 2. міські ради народних депутатів; 3. суди; 4. заводи та фабрики.

19. До державних установ відносять :

1. магазини; 2. лікарні; 3. суди; 4. заводи та фабрики

20. Якщо життєдіяльність суспільства і кожного окремого громадянина абсолютно регламентована, то це :

1. демократичний режим; 2. федерація; 3. тоталітарний режим; 4. охлократія.

21. Певні можливості, міра свободи, що належить суб'єктові, який сам вирішує користуватися ними чи ні - це :

1. позитивне право; 2. природне право; 3. об'єктивне право; 4. суб'єктивне право.

22. Хто встановлює обов'язковість позитивного права:

1. громадські об'єднання; 2. індивід; 3. держава та її органи; 4. бог.

23. Елементи системи права є :

1. норма права; 2. стаття нормативно-правового акту; 3. нормативно-правовий акт; 4. кодекс.

24. Гіпотеза як частина норми права містить:

1. передбачення; 2. правило поведінки; 3. умови та обставини; 4. юридичні наслідки.

25. Санкція як частина норми права містить:

1. передбачення; 2. правило поведінки; 3. умови та обставини; 4. юридичні наслідки.

26. Диспозиція як частина норми права містить:

1. передбачення; 2. правило поведінки; 3. умови та обставини; 4. юридичні наслідки.

27. За рівнем узагальнення засоби викладення норм права у статтях нормативно-правових актів вирізняють :

1. абстрактна та казуїстична; 2. абстрактна; 3. казуїстична та повна; 4. блоннетна та повна.

28. Правовідносини, що виникають з фактів правомірної поведінки суб'єкта визначають як:

1. регулятивні; 2. охоронні; 3. абсолютні; 4. відносні.

29. Якщо в правовідносинах чітко визначені права та обов'язки усіх учасників, то такі правовідносини визначають як:

1. регулятивні; 2. охоронні; 3. абсолютні; 4. відносні.

30. Визначте, яка форма реалізації права здійснюється лише відповідними державними органами чи за їх делегуванням громадськими структурами:

1. виконання; 2. використання; 3. застосування; 4. додержання.

31. Визначте, в якій формі реалізації права є видання правозастосовчого акту:

1. виконання; 2. використання; 3. застосування; 4. додержання.

32. Склад правопорушення:

1. суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, мотив; 2. суб'єкт, об'єкт, об'єктивна сторона, мотив;
3. суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона, мотив; 4. суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона.

33. Сукупність ознак, які характеризують психічне ставлення особи до скоєного нею протиправного діяння та його негативних наслідків, визначається як:

1. вина; 2. мотив; 3. об'єктивна сторона; 4. суб'єктивна сторона.

- 34. Якщо суб'єкт усвідомлює протиправність свого вчинку, передбачає та бажає настання його негативних наслідків, то це:**
1. вина; 2. мотив; 3. необережність; 4. прямий умисел.
- 35. Об'єктом теорії права і держави є:**
1. право 2. будь-які соціальні явища 3. органічні елементи 4. наука
- 36. Сукупність певних теоретичних принципів, логічних прийомів і конкретних способів дослідження предмету науки — це...**
1. метод 2. функція 3. методологія 4. предмет науки
- 37. Загальні та специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, їхніх окремих елементів, а також органічно пов'язані з ними інші соціальні явища і процеси — це...**
1. предмет науки 2. об'єкт науки 3. предмет теорії права та держави 4. методологія
- 38. Наука — це...**
1. система теоретичних знань про об'єктивні явища світу 2. сукупність відомостей про реальну природу та людину 3. предмет, який вивчається у школах та вищих навчальних закладах.
4. це процес формування думок стосовно певного явища
- 39. Об'єкт науки — це...**
1. об'єктивна реальність явища, що вивчається 2. держава і право 3. закономірності виникнення, функціонування і розвитку соціальних явищ, що є предметом науки 4. сукупність способів її дослідження
- 40. Юриспруденція — це**
1. система галузевих юридичних наук 2. система юридичних наук, які вивчають специфічні властивості держави і права 3. наука про застосування професійних навичок юристами 4. наука про політичні і правові явища
- 41. Що таке функції науки?**
1. це система теоретичних знань про об'єктивні явища світу 2. це закономірні властивості наукових явищ, які притаманні науці 3. це основні ознаки науки, які формують певну наукову дію
4. це основні напрямки її впливу на соціальні явища, які є предметом її вивчення
- 42. Виберіть галузеву юридичну науку:**
1. конституційне право 2. міжнародне право 3. етичне право 4. парламентське право
- 43. Що вивчають природничі науки?**
1. закономірності розвитку й існування природи 2. специфіку застосування природних законів
3. сукупність всіх форм природних проявів 4. властивості та закономірності впливу соціальних явищ та її функції
- 44. Головним завданням науки є ...**
1. формування думки суспільства про закономірності природних процесів 2. сформулювати максимально точні ознаки людських законів 3. пізнання об'єктивних законів дійсності, а пізнані закони служать основою цілеспрямованої діяльності людей 4. ідеалізувати знання людини про світ
- 45. Під терміном "закономірності" мається на увазі ...**
1. нормативно-правові акти 2. стійкі, характерні зв'язки, які виражають сутність даних соціальних явищ
3. принцип почергового слідування одного явища за іншими 4. закон визначення об'єктивної сутності явища
- 46. Саме теорія права та держави об'єднує всі юридичні науки в єдину систему правознавства. Яку функцію вона виконує у зв'язку з цим?**
1. інтеграційну 2. об'єднуючу 3. універсальну 4. системотворчу
- 47. Оскільки і право, і держава є системами, які, у свою чергу, містять інші системи, а також входять до інших систем, то який метод при їхньому вивченні є необхідним?**
1. системотворчий 2. інтеграційний 3. системно-функціональний 4. універсальний
- 48. У чому полягає відмінність об'єкта та предмета науки?**
1. об'єкт — це вужче поняття, а предмет — ширше 2. об'єкт — це держава і право, а предмет — це закономірності їх існування і розвитку 3. об'єкт науки — це реально існуючі явища, а предмет — це результат теоретичного обґрунтування при дослідженні цих явищ 4. це тотожні явища
- 49. Виберіть концепції право розуміння:**
1. ідеологічна або аксіологічна 2. соціальна 3. психіатрична 4. всі вище перелічені
- 50. Галузь права:**

1. система законів і підзаконних нормативно-правових актів; 2. система якісно-однорідних норм права, що регулюють певну сферу суспільних відносин; 3. публічне право; 4. приватне право.

Критерії оцінювання якості знань осіб, що вступають на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти зі спеціальності 081 Право

Підсумкові оцінки			Критерії оцінювання знань
1	2	3	4
А «Відмінно»	Відмінно	90-100	Вступник виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
В «Дуже добре»	Дуже добре	82-89	Вступник виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їхнє значення для подальшої професійної діяльності.
С «Добре»	Добре	75-81	Вступник виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
D «Задовільно»	Задовільно	69-74	Вступник виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципи, які може усунути самостійно.
Е «Достатньо»	Достатньо	60-68	Вступник виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки

			у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX «Незадовільно»	Незадовільно	35-59	Вступник має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою навчань.
F «Незадовільно»	Незадовільно	1-34	Вступник не мав знань зі значної частини навчального матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

Оцінювання фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавр проводиться за шкалою 0 – 100 балів.

За повну і правильну відповідь на всі запитання вступник може набрати максимально 100 балів, за кожну правильну відповідь вступник отримує по 2 бала.

При цьому до участі у конкурсному відборі допускаються особи, які отримали за результатами вступного фахового випробування не менше 60 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: Підручник / М. С. Кельман. – К. : «Кондор», 2016. – 716 с.
2. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 584 с.
3. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою) / Л.А. Луць. – К. : Атіка, 2007. – 412 с.
4. Марченко М. Н. Теория государства и права: Учебник / М. Н. Марченко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. – 648 с.
5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави. Навчальний посібник. – К. : Атіка, 2002. – 312 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – К. : Алерта, 2014. – 524 с.
7. Теорія держави і права: Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
8. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – 368 с

9. Теорія держави і права [Текст] : підручник / С. Л. Лисенков [и др.] ; ред. С. Л. Лисенков. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.
10. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова ; за заг. ред. О. В. Петришина. – 4-те вид., допов. і змін. – Х. : Право, 2015. – 204 с.